

Baggrund

I de senere år har der været stigende fokus på at anvende patientrapporterede oplysninger (PRO) i kommunale forebyggelses- og rehabiliteringsindsatser. PRO baserer sig på oplysninger fra spørgeskemaer og kan betragtes som en førstehåndsinformation rapporteret af patienten/borgeren selv, og som indsamles systematisk vedrørende egen opfattelse af sundhed eller helbredsrelaterede livskvalitet. Det værende fysiske, følelsesmæssige og sociale aspekter af helbred og trivsel. Hvis PRO udvikles i og tilpasses en kommunal sundhedspædagogisk praksis, kan anvendelsen bidrage til en mere helhedsorienteret og personcentreret tilgang i mødet med borgerne og dermed opnå en større mulighed for at tilbyde den rette indsats. Foruden sygdomsspecifikke oplysninger kan PRO give indsigt i borgerens livssituation, sociale forhold, psykiske tilstand og oplevede egenomsorg (generisk PRO), som kan være af stor betydning for en succesfuld rehabilitering. Forskning viser, at inddragelse af PRO kan styrke kommunikationen og samarbejdet mellem borger og sundhedsprofessionel, hvilket kan øge borgerens tilfredshed med indsatsen og øge motivationen og forudsætningerne for at opretholde sunde vaner efter endt rehabilitering.

Siden kommunalreformen i 2007 har en række jyske kommuner og DEFACTUM, Region Midtjylland, samarbejdet om at monitorere og evaluere kommunale forebyggelses- og rehabiliteringsindsatser ved hjælp af et fælles IT-system (MoEva). I 2017 igangsatte de medvirkende kommuner og DEFACTUM, nu i form af et partnerskab, en forsknings- udviklingsproces, som var målrettet videreudvikling af IT-systemet til en MoEva version 2.0. I MoEva 2.0 kan der laves dataudtræk på aggregeret niveau til kvalitetsudvikling, målstyring og benchmarking og på individuelt niveau til dialogstøtte. Foruden person- og sygdomsrelaterede oplysninger registreres også PRO-data i MoEva 2.0, hvor partnerskabet traf beslutning om en fælles kerne af PRO-skemaer på tværs af kommuner og indsatser bestående af helbredsrelateret livskvalitet og egenomsorg.

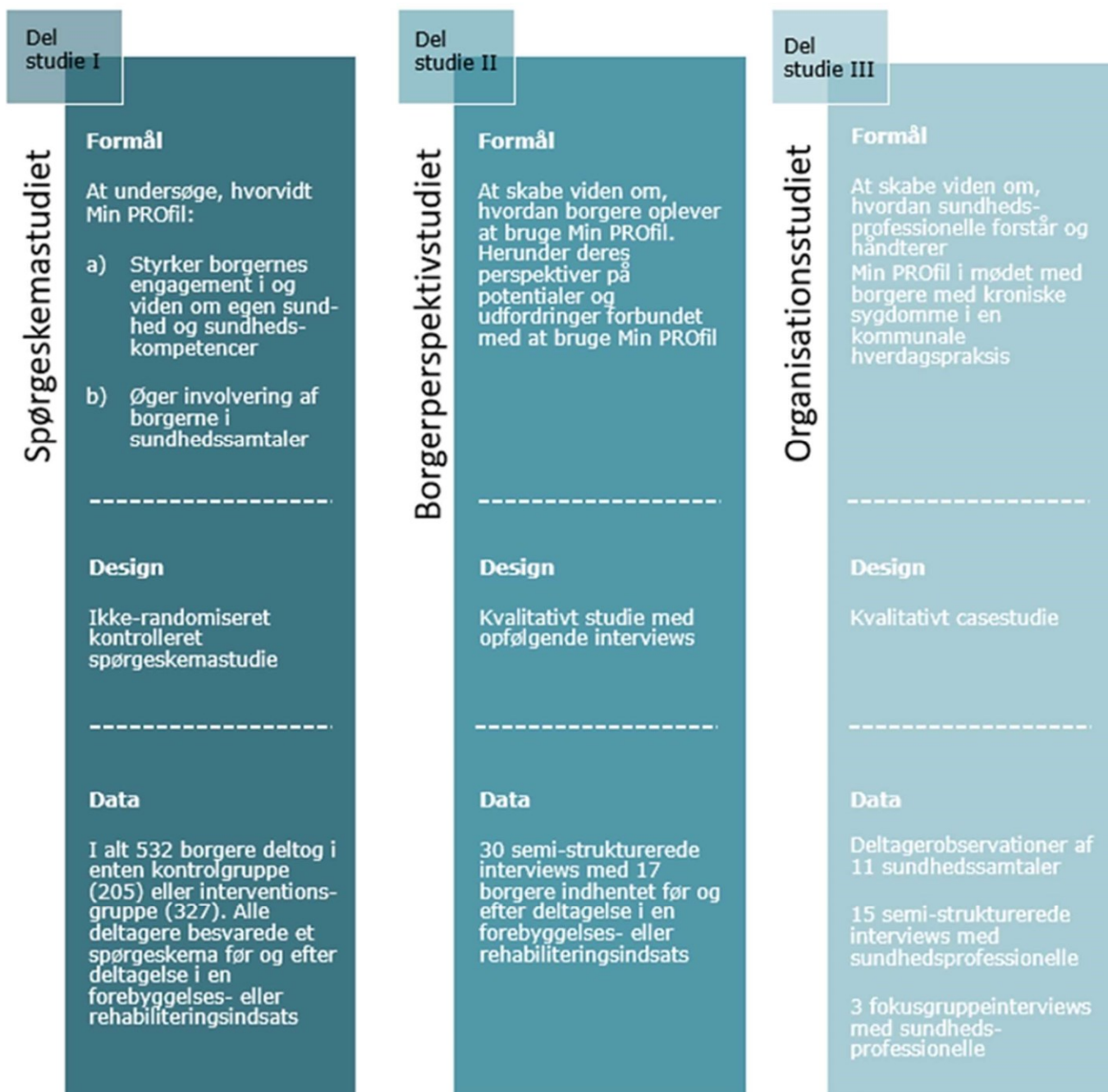
Formål med følgeforskning

I 2019 støttede partnerskabet op om igangsættelse af et følgeforskningsprojekt kaldet Min PROfil. Min PROfil er et dialogredskab baseret på PRO, som er udviklet i en samskabelsesproces mellem borgere, ledere og sundhedsprofessionelle fra kommunale forebyggelses- og rehabiliteringsindsatser samt ITudviklere, konsulenter og forskere fra DEFACTUM. Formålet med følgeforskningen var at levere viden om betydningen af at indføre PRO-baseret dialog i kommunale forebyggelses- og rehabiliteringsindsatser. Følgeforskningen bestod af tre delstudier: et spørgeskemastudie, et kvalitativt studie og et organisatorisk studie, der tilsammen undersøger borgerrelaterede effekter og oplevelser samt organisatoriske potentialer og udfordringer ved at implementere PRO i sundhedssamtaler.

Som en del af følgeforskningen blev dialogredskabet til Min PROfil udviklet og designet i en brugerudviklingsproces. Endvidere blev der for alle ledere og sundhedsprofessionelle udviklet og gennemført et kompetenceudviklingsforløb i brugen af systemet og til systematisk inddragelse af borgernes PRO. Endelig blev der etableret en følgegruppe bestående af borgere med erfaring fra kommunale forebyggelses- og rehabiliteringsindsatser samt sundhedsprofessionelle. Gennem drøftelser bidrog følgegruppen med viden og erfaringer for at videreudvikle forskningsspørgsmål, konkretisere relevante tematikker, kommentere på interviewguides og give input til at udbrede viden fra de tre delstudier.

Samlet bidrager de tre delstudier med viden, der kan informere fremtidig implementering og brug af PRO i mødet med borgere med kroniske lidelser, der starter forløb i kommunale forebyggelses- og rehabiliteringsindsatser.

Oversigt over metode og dataindsamling for de tre delstudier i følgeforskningen til Min PROfil

Resultater

Spørgeskemastudiet viser, at der ikke er nogen statistisk signifikant forskel i helbredsrelateret egenomsorg mellem interventionsgruppen og kontrolgruppen ved afslutning af indsatsen. Begge grupper oplever en signifikant stigning i helbredsrelateret egenomsorg - PAM-score - fra baseline til afslutning. Resultatet skal dog ses i lyset af, at kun lidt over halvdelen af borgerne i interventionsgruppen har set Min PROfil i forbindelse med en sundhedssamtale. Halvdelen af borgerne har således ikke fået interventionen, hvilket tyder på, at implementering og forankring af ny praksis stadig er i proces. Borgere, der har deltaget i interventionen, oplever det som meningsfuldt at besvare PRO-spørgeskemaer før sundhedssamtaler, og de har erfaring for, at dialogen med de sundhedsprofessionelle tager udgangspunkt i det, de kommer med.

Overordnet viser borgerperspektivet, at PRO hjælper borgerne med at få mere indsigt i egne ressourcer og sundhedsudfordringer og potentielt kan medvirke til ændringer i sundhedsvaner og personlige forhold. Det er dog vigtigt med en god rammesætning for at borgerne forstår meningen med og betydningen af PRO i den konkrete kontekst. Borgerne oplever, at PRO i sig selv kan give et forsimplet billede af deres situation. Først når PRO bruges som et fælles udgangspunkt i sundhedssamtaler, hvor erfaringsbaseret viden og ekspertviden lægges sammen, forløses potentialet, og der bliver mulighed for at fastsætte mål og forstå udviklingen over tid. Det blev i forbindelse med udviklingen af Min PROfil besluttet, at borgerne ikke skulle have adgang til deres egen PROfil hjemmefra. Undersøgelsen peger imidlertid på, at hvis Min PROfil skal være et fælles dialogredskab, der skal understøtte samarbejdet mellem borgere og sundhedsprofessionelle, så skal det også være tilgængeligt for borgerne.

Organisationsanalysen viser, at de sundhedsprofessionelle har oplevet det som en stor forandring at skulle integrere Min PROfil i deres sundhedspædagogiske praksis. Mens de sundhedsprofessionelle generelt oplever, at brugen af Min PROfil er udfordrende, anerkender de samtidig dens potentialer for at forbedre praksis og støtte til at sikre et mere fokuseret og tættere samarbejde med borgerne. Blandt andet peges på, at Min PROfil kan fungere som facilitator for svære eller følsomme emner, og som et værktøj til at afdække særlige problemstillinger. De betoner også, at Min PROfil kan støtte og underbygge den sundhedsprofessionelles vurdering i mødet med borgeren og fungere som et forberedelsesværktøj.

En af de mest fremtrædende udfordringer ved at bruge Min PROfil, set fra de sundhedsprofessionelles perspektiv, er risikoen for at dialogredskabet forringer relationen og kommunikationen i mødet, da det kan skabe en afstand mellem dem og borgerne. PROFilens visning af helbredsstatus ses som en problemfokuseret tilgang, der clasher med de sundhedspædagogiske værdier, man arbejder ud fra, og som tager udgangspunkt i borgerenes ressourcer.

Perspektiver for det videre arbejde med PRO i kommunale sundhedsindsatser

På baggrund af fund og resultater fra de tre delstudier er der udarbejdet en række opmærksomhedspunkter, der kan tænkes med ind i det pågående arbejde med udvikling og implementering af kommunalt PRO.

Udvikling af PRO-løsninger

- Udviklingen af PRO-løsninger kræver en bred inddragelse af alle relevante parter i alle faser af udviklingen. Det er vigtigt at involvere både borgere/patienter, ledere af sundhedstilbud, sundhedsprofessionelle, forskere og systemudviklere i udviklingsprocessen for at sikre, at løsningen i videst mulig udstrækning opfylder interessenternes behov og ønsker. At inddrage alle interessenter i udviklingen af PRO-løsninger kan hjælpe med at afværge misforståelser og barrierer i implementeringsprocessen og bidrage til styrket ejerskab og motivation i forhold til at skabe forandringer i praksis. En inddragende dialog kan bidrage til at afklare forventninger og bekymringer, så alle parter er klar over, hvad de kan forvente af løsningen, og hvordan den vil påvirke det sundhedspædagogiske arbejde. I en kommunal sundhedssektor er det endvidere relevant at have fokus på, at PRO-løsninger tager højde for, hvad der er relevante og vigtige aspekter i borgernes hverdagsliv som fx håndtering af egen sundhed og hverdag med sygdom. PRO-løsninger bør derfor være fleksible og til dels generiske, så de kan tilpasses forskellige målgrupper og kliniske kontekster. Et væsentligt element i udviklingen af en PRO-løsning er systemudviklingen. Det er af afgørende betydning at involvere udviklere og lokale superbrugere, der i fællesskab kan oversætte de sundhedsfaglige behov til konkrete løsninger, som understøtter implementeringen.

Implementering af PRO-løsninger

- Følgforskningen viser, at der er brug for langt større opmærksomhed på implementeringen af PRO-løsninger for at sikre, at de anvendes i praksis. Det er et langt sejt træk at implementere en PRO-løsning og kræver opmærksomhed hos såvel ledelse som sundhedsprofessionelle. Implementering af PRO-løsninger kan understøttes af forskellige strategier, herunder

kompetenceudvikling og træning af sundhedsprofessionelle, involvering af målgruppen i implementeringsprocessen samt ændring af organisatoriske strukturer og systemer. Ligeledes er det væsentligt løbende at fastholde fokus på, at anvendelse af PRO kræver en transformation af den sundhedsprofessionelle rolle, herunder samspillet med borgeren. Derudover kan borgernes feedback på PRO-besvarelser bidrage til at informere og forbedre sundhedsprofessionelles implementeringsindsats og sikre en mere personcentreret tilgang til forebyggelses- og rehabiliteringsindsatser.

PRO i en sundhedspædagogisk praksis

- Sundhedsvæsenet står over for en vigtig opgave i både at forebygge og behandle kronisk sygdom og multisygdom. I kommunale forebyggelses- og rehabiliteringsindsatser arbejdes der ud fra det positive brede sundhedsbegreb, deltagelse og involvering, handlekompetence og empowerment, viden og indsigt og endelig kontekst. For at sikre, at PRO bydes velkommen i den kommunale sundhedssektor, er det vigtigt, at PRO-løsninger tænkes ind i den eksisterende praksis, der dels fokuserer på borgernes ressourcer og dels har sigte på at styrke borgernes sygdomshåndtering i hverdagsliv. At nå hertil kræver imidlertid en dybere forståelse af de underliggende logikker, som knytter sig til det at arbejde sundhedsprofessionelt i en kommunal kontekst. Logikker der ligger til grund for og som former forståelsen af det gode sundhedsprofessionelle arbejde med borgeren. Hvis PRO skal spille en aktiv rolle i en videreudvikling af den sundhedspædagogiske praksis er det derfor afgørende at sikre et løbende fokus på de logikker, der udgør det sundhedsprofessionelle værdigrundlag. Herunder fokus på at sikre fremadrettet aflæring og indlæring af elementer i den sundhedsprofessionelle praksis.

Forskning i PRO

- Selvom resultaterne fra spørgeskemastudiet ikke viste signifikante forskelle mellem kontrol- og interventionsgruppen, kan projektet stadig bidrage til at fremme fremtidig forskning på området. Ved at identificere og beskrive de faktorer, der påvirker PRO-indsatsernes effektivitet og implementering, kan fremtidige studier undersøge disse faktorer mere systematisk og potentielt identificere nye måder at forbedre PRO-indsatser på.